

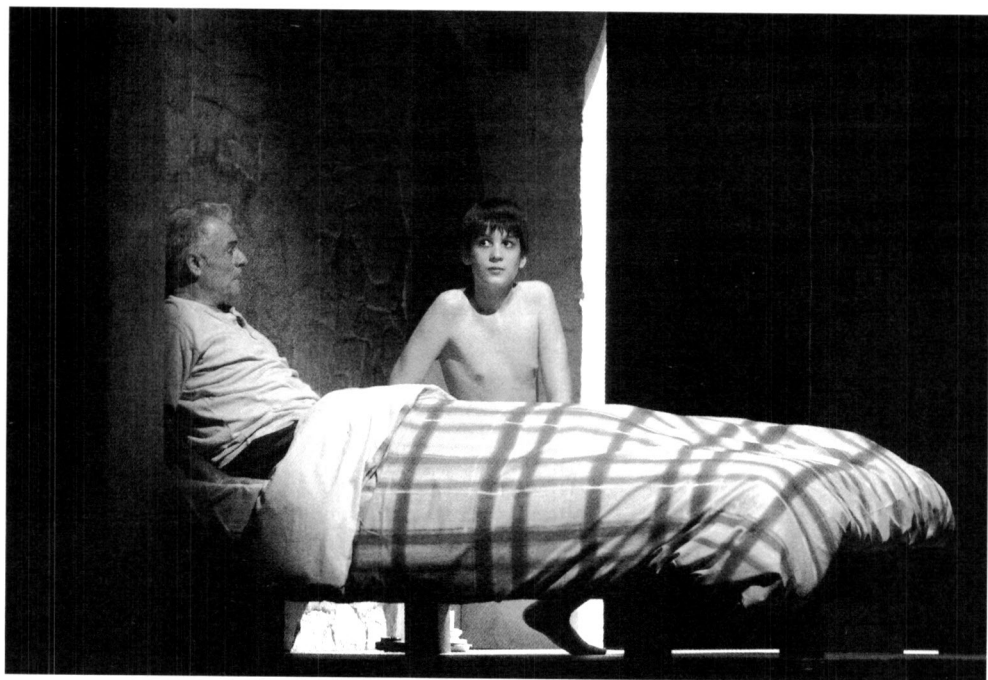
CONTRA L'OBLIT

Francesc Massip

CODINA, Josep Anton; ABELLAN, Joan. *Els artistes plàstics de l'EADAG*. Barcelona: Institut d'Edicions de la Diputació de Barcelona, 2003 [285 pàgines il·lustrades].

Comença a fer mig segle de tot allò que va ser precursor i pioner en el territori de la cultura catalana i que va configurar els fonaments del que avui som i tenim. Com que tot plegat es va produir des d'una actitud necessàriament contestatària, rebel i antigovernamental, van ser iniciatives marcades per la clandestinitat, la persecució i la prohibició, en molts casos decretada per un llavors jove ministre (sinistre) que, ai las!, continua manant —bé que amb la pota ranca i la parla boirosa— i condecorant la incompetència i el despropòsit. Amb els poders conservadors que ens sotmeten i que no paren de maltractar la creativitat més compromesa, els uns perquè no són altra cosa que un compost reciclat dels fems franquistes, i els altres perquè tenen vocació d'origen i recelen dels precedents, es fa difícil rememorar adequadament aquell clima de renovació que va embargar la Catalunya dels anys cinquanta, sobretot Barcelona, és clar, però sense oblidar altres embranzides perifèriques com la Tortosa de la Generació Gèminis.

Un dels pocs casos de recuperació de la feble memòria d'aquells anys silenciats ha estat l'aparició d'un llibre significatiu i esplèndidament editat, *Els artistes plàstics de l'EADAG*, que es va presentar dilluns passat [2-VI-2003] a l'Institut del Teatre, publicat per la Diputació de Barcelona. Es tracta d'un projecte que va endegar Josep Montanyès i que han escrit a quatre mans Josep Anton Codina, que ha aportat el record de la part humana, la visió des de dintre i el testimoni de l'experiència viscuda, i Joan Abellan, que ha fet un repàs a l'aportació de pintors, escultors i arquitectes en la confecció escenogràfica i cartellística dels muntatges de la cèlebre escola, i que va qualificar el volum de «llibre-exposició», un nou gènere de publicació fet per ser visitat, car aplega una munió d'esbossos i projectes de decorats, figurins, cartells i programes de mà d'una cinquantena llarga d'artistes procedents de l'Arxiu de l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual, engruixit gràcies al colleccionisme compulsiu de Ricard Salvat. Recordem que l'EADAG va néixer com a secció teatral del Foment de les Arts Decoratives (FAD) que, sota la iniciativa d'Alexandre Cirici, aspirava a aclimatar a les nostres latituds ni més ni menys que la Bauhaus de Gropius. Els responsables de l'EADAG, Maria Aurèlia Capmany i Ricard Salvat, sempre van apostar per la interdisciplinarietat creativa, i, tal com havia fet Paul Fort, Lugné-Poe, Diaghilev o Rolf de Maré, trencaren amb la inèrcia dels decoradors artesans especialitzats i van convidar la plana major de les arts plàstiques del moment a dur a terme les escenografies i els vestuaris dels seus muntatges, aspecte reforçat pel fet que l'escola compartia espai amb el Museu d'Art Contemporani, creat per Cirici, i que sovint els artistes que hi exposaven es van incorporar com a professors de l'EADAG i com a partícips de les seves creacions escèniques.

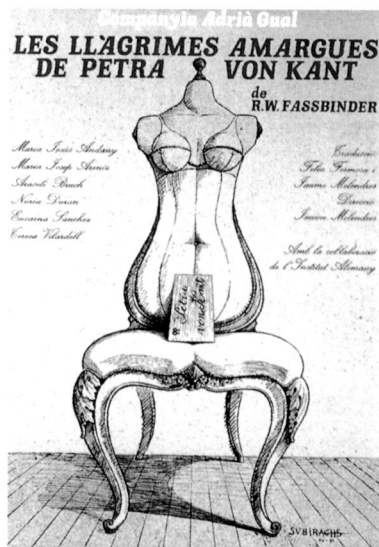
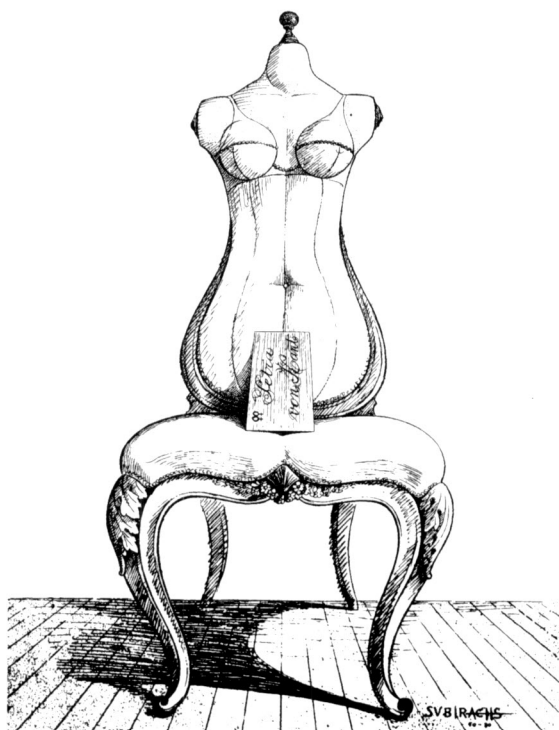

Bernat Quintana i Lluís Marco, protagonistes de *J.R.S. (de dotze anys)*, d'Octavi Egea. Direcció: Manel Dueso. Es va representar del 7 de juliol al 3 d'agost al Teatre Romea de Barcelona, al Festival Grec 2003.

Abellan fa un repàs de les diverses generacions d'escenògrafs de l'EADAG, començant pel tàndem Albert Ràfols-Casamada i Maria Girona, que s'alternaven escenografies i figurins, i que, amb una extraordinària potència plàstica, van vestir espectacles mítics com *Vent de garbí* i *una mica de por*, de la Capmany (1965), o *L'auca del senyor Esteve*, de Rusiñol (1966), ambdues dirigides per Salvat. Mentrestant, havien desenvolupat tasques similars Émile Marzé, Francesc Todó Garcia o l'escultor Moisès Villèlia, i hi desembarcà, després d'una formació intensa a Polònia, Fabià Slèvia (pseudònim de Puigserver), autor dels figurins d'un altre muntatge senyera: la *Primera història d'Esther* d'Espriu (1962), l'escenografia de la qual la va realitzar l'escultor de vocació arquitectònica Josep M. Subirachs, que tornaria a col·laborar en la segona versió (1968) i en ulteriors muntatges de la Companyia Adrià Gual, com *Les Bacants*, d'Eurípides, o *Les llàgrimes amargues de Petra von Kant*, de Fassbinder (totes dues del 1980).

Quan el 1965 l'EADAG decideix crear un estil propi, una resposta catalana als pressupòsits del realisme, emmirallant-se en Caspar Neher i Karl von Appen, escenògrafs del Berliner Ensemble, troba el desllorigador en un artista d'una força expressiva impetuosa: Armand Cardona-Torrandell, personalitat volcànica i entranyable que va dur a terme la que ja és considerada l'obra mestra de l'EADAG i de Salvat, *Ronda de mort a Sinera*, de Salvador Espriu, convertida en

una «icona visual de l'art barceloní dels seixanta». Molts altres artistes de renom van col·laborar en aquella aventura estètica i multidisciplinar que va capgirar la manera de fer teatre, com ara Josep Guinovart, Joan Josep Tharrats, Tísner, Josep M. Espada, Jordi Palà, Pla Narbona, els germans Pericot i un llarg etcètera que queda ben documentat en el preciós llibre que comentem. En la presentació, Joan Abellan reconeixia que el seu estudi no era més que una guia de l'escenografia de l'època, però que invitava a una recerca d'altura a l'entorn de l'activitat artística i escènica d'aquella escola que va significar una renovació profunda del panorama teatral català. Un punt de partida, doncs, per a investigacions ulteriors i cada cop més inajornables per tal de combatre el virus de l'oblit que certs sectors cultiven, sense descuidar-se, però, que sempre hi ha qui en l'afany de perpetuar una determinada memòria ha desertitzat el present i ha hipotecat el futur.

Dibuix original i cartell de Josep Maria Subirachs per a l'espectacle Les llàgrimes amargues de Petra von Kant, de Rainer Werner Fassbinder. Companyia Adrià Gual. Direcció: Jaume Melendres.

Escenografia: Ramon Ribalta. Figurins: Josep Farré.

Estrenada el 30 d'abril de 1980 al Teatre Regina de Barcelona.

Aquestes il·lustracions han estat reproduïdes al llibre Els artistes plàstics de l'EADAG, editat per l'Institut d'Edicions de la Diputació de Barcelona, al març del 2003.